

En ny dansk studie tydliggör de katastrofala effekterna från bottentrålningen i Kattegatt och Skagerack. Regeringen måste vakna – annars har det svenska fisket snart ingen framtid kvar, skriver flera debattörer.

Publicerad 2024-03-12

DEBATT | FISKE

Det här är en argumenterande text med syfte att påverka. Åsikterna som uttrycks är skribentens egna.

Föreställ dig att vi människor, på jakt efter jordens marklevande läckerheter – det må vara tryffel, kantareller och andra matsvampar, bär eller ätliga växter – skulle barskrapa marken ner under matjorden och lämna en död och steril öken efter oss. Låter det otänkbart? Naturligtvis, det skulle vi aldrig tillåta.

Ändå är det exakt det vi har låtit ske på våra havsbottnar i över 130 år.

En helt ny [dansk forskningsstudie](#), skriven och sammanställd av Jørgen Hansen från Aarhus Universitet, med titeln ”Effekter af fysisk forstyrrelse af bundtrawling på havbundens biodiversitet”, visar tydligt hur bottentrålningen i Kattegatt och Skagerack har förvandlat havsbotten till en steril och död öken, tömd på i stort sett allt liv.

Varje gång en bottentrål släpas över havets botten dör 16 procent av alla bottenlevande organismer. Detta sker i genomsnitt 3,6 gånger per år, på över 90 procent av Kattegatts lerbottnar. Resultatet är en massdöd av apokalyptiska proportioner.

Varje år dödar bottentrålningen – enbart i Kattegatt – närmare en miljon ton sniglar, musslor, sandormar och andra bottenlevande djur. Det är fem gånger mer än vad som dog under den stora syrebristen 2002, som forskarna kategoriserar som den värsta katastrofen någonsin för Kattegatt.

Inte nog med att trålfisket förstör biodiversiteten i Kattegatts ömtåliga botten, det påverkar också livet i havet långt därifrån.

De allra flesta bottenlevande djur förökar sig nämligen genom att spruta upp mjölke, ägg och larver från den skyddande havsbotten, varefter larverna driver iväg med havsströmmarna. Forskarna har funnit att nyetablering av många bottenlevande djur kan ske hundratals sjömil från den plats där de föddes.

I den nya rapporten visar forskarna att ett flertal så kallade donatorområden i Kattegatt är högst väsentliga för biodiversiteten i helt andra områden, som till exempel Bälthavet och Öresund – där trål- och vadfisket förbjöds redan 1907, tack vare protesterande fiskare från Råå. Men eftersom trålfisket ödelägger dessa donatorområden, påverkas alltså tillgången på en mängd bottenlevande djur negativt även mycket långt därifrån.

Vad får då detta för konsekvenser? Svaret är enkelt. Fisken – som till stor del lever av de bottenlevande organismerna – svälter ihjäl.

Den nya forskningsrapporten slår fast att bestånden av både torsk och flatfisk i Kattegatt och Skagerack till stora delar svultit ihjäl. Förutom att trålarna under åren 1995–2008 överfiskade dessa fiskarter, förstördes biodiversiteten kraftigt under samma tid.

Fler än 400 bottenlevande arter gick våldsamt tillbaka, vilket fick till följd att de få kvarvarande individerna av torsk, slät- och piggvar, samt andra arter av framför allt flatfisk, svalt ihjäl. De hade helt enkelt ingenting kvar att leva av. Kräftdjur, sniglar och andra bottenjur, som är fiskens viktigaste föda, blev mer eller mindre utrotade av fisket med bottenrål.

Eftersom Kattegatt i dag i stort sett är tomt på fisk, är havskräfta det enda som finns kvar att tråla.

Havskräftan lever större delen av sitt liv nergrävd i Kattegatts och Skageracks mjuka lerbotten. Det har gjort att den hittills har klarat sig ganska bra undan den släpande bottenrålarna. Men eftersom trålfisket nu har riktat in sig på det enda kvarvarande bytet har nya, mer aggressiva trålar utvecklats. De plöjer djupare ner i den ömtåliga lerbotten för att komma åt den nergrävda kräftan, vilket medför en ännu större förödelse av havsbottnens biodiversitet.

Vad gör då Sveriges regering – med lantbruksminister Peter Kullgren och miljöminister Romina Pourmokhtari i spetsen – för att stoppa denna katastrofala förstörelse som trålfisket, varje dag och natt, medför för allas vårt gemensamma hav?

Det dystra svaret är ingenting.

I stället ger man Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att ”skydda Sveriges marina miljö” i ett antal instiftade Natura 2000-områden, genom att där förbjuda allt småskaligt uthålligt fiske med nät, både för yrkes- och husbehovsfisket.

I själva verket är det just detta småskaliga och uthålliga fiske som man borde värna och uppmuntra – på samma sätt som man till exempel gör i Finland, där kustnära fiske självklart är tillåtet i Natura 2000-områden.

Den 6 mars inledde landsbygdsminister Peter Kullgren, KD, årets stora fiskekonferens Fiskeforum 2024 i Stockholm med att poängtera vikten av hållbarhet. Forskarna på konferensen var mycket tydliga med att den pelagiska trålningen i Östersjön måste minskas för att bestånden ska kunna räddas. Lika tydlig är Jørgen Hansen om att bottenrålning ödelägger havsbotten.

Vi kräver att regeringen och landsbygdsministern Peter Kullgren inte bara pratar om småskalighet utan även i handling visar vad hållbart fiske verkligen innebär.

När vi 2021 skrev boken ”Wasa – den sista kvassen”, om Sveriges äldsta kvarvarande fiskebåt byggd 1905 på Råå, publicerade vi unika ögonvittnesskildringar från samtida äldre fiskare, om trålfiskets förödande konsekvenser för fiskbestånden i Kattegatt runt 1900. Då visste vi inte att vetenskapen 2024 skulle ge Rååfiskarna helt rätt i allt de berättade.

Mathias Ravanis

båtbyggare, sågverksägare och författare

Martin Ravanis

båtbyggare, sågverksägare och författare

Susanne Ravani

journalist och författare

Läs även

[Replik | "All bottentrålning är inte dålig"](#)

[Debatt](#)

[21 mars 2024](#)